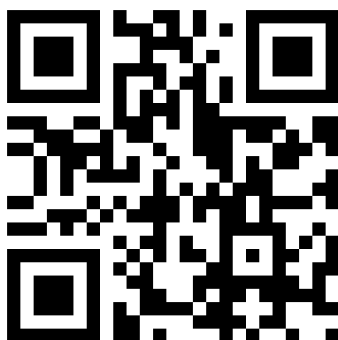

КРИМ 2023

**ДРУГИЙ РІК
ПОВНОМАСШТАБНОЇ
ВІЙНИ**

Електронну версію звіту можна завантажити
за цим QR-кодом

ЗМІСТ

- 4**   Ключові факти

- 6**   Бойові дії

- 8**   Незаконний призов та пропаганда військової служби

- 10**   Спротив російським окупантам

- 11**   Насильницькі зникнення

- 12**   Свавільні обшуки

- 14**   Політично вмотивовані кримінальні справи

- 16**   Політично вмотивовані вироки

- 32**   Етапування у пенітенціарні установи на території росії

- 34**   Катування, жорстоке та нелюдське поводження

- 35**   Переслідування за свободу вираження поглядів

- 40**   Переслідування учасників мирних зібрань

- 42**   Переслідування релігійних груп

- 43**   Переміщення дітей

- 44**   Порушення майнових прав

- 44**   Культурна спадщина

- 45**   Екологічні проблеми

- 45**   Охорона здоров'я

КЛЮЧОВІ ФАКТИ

щонайменше

35

військових об'єктів у Криму
вразили Сили оборони
України

щонайменше

542

загиблих російських військових —
з окупованого Криму

4500

мешканців Криму планувалося
призвати до окупаційної армії

щонайменше

58

свавільних обшуків
нараховали
правозахисники у
Криму, 42 з яких —
у будинках кримських
татар

щонайменше
проти

51

особи
окупанти
порушили
нові
політично
вмотивовані
кримінальні
справи

5

кримських політв'яз-
нів вийшли на волю

*Богдан Зіза —
символ
українського
спротиву
в Криму,
засуджений
до 15 років
позбавлення
волі*

щонайменше

43

особи отримали
обвинувальні вироки у
політично вмотивованих
кримінальних справах

близько

7000

мешканців Криму окупанти внесли
до списків «неблагонадійних»

БОЙОВІ ДІЇ

№	Місяць	Уражені військові об'єкти
1	Березень	Знищено ракети «Калібр» та пошкоджено залізничний вузол у Джанкої (деталі тут і тут)
2	Квітень	Уражено нафтобазу у Севастополі (деталі тут і тут)
3	Червень	Уражено склад паливно-мастильних матеріалів у Кіровському районі (деталі тут і тут)
4	Липень	Уражено 6 військових об'єктів (деталі тут і тут): склад боєприпасів та нафтобазу у Красногвардійському районі (деталі тут і тут), склад боєприпасів та військовий аеродром у Джанкойському районі (деталі тут і тут), склад боєприпасів у бухті Севастополя та військова база у Красногвардійському районі

№	Місяць	Уражені військові об'єкти
5	Серпень	Уражено 4 військові об'єкти (деталі тут і тут): склад з боєкомплектком біля Севастополя, військова база біля Сімферополя (деталі тут), ЗРК С-400 на заході Криму та об'єкти 126-ї бригади берегової охорони чорноморського флоту у Сімферопольському районі (деталі тут і тут)
6	Вересень	Уражено 7 військових об'єктів (деталі тут , тут і тут): ВДК «Мінськ» та підводний човен «Ростов-на-Дону» після ударів по суднобудівному заводу у Севастополі (деталі тут , тут , тут , тут і тут), комплекс ППО С-400 «Тріумф» біля Євпаторії (деталі тут , тут , тут і тут), командний пункт чорноморського флоту біля Севастополя (деталі тут і тут), аеродром «Саки», штаб чорноморського флоту у Севастополі (деталі тут , тут , тут і тут) та дві військові бази біля Джанкоя
7	Жовтень	Уражено <u>4 військові об'єкти</u> , серед яких склад озброєння чорноморського флоту біля Севастополя (деталі тут , тут , тут і тут) та ЗРК «С-300» на заході Криму (деталі тут і тут)
8	Листопад	Уражено <u>3 військові об'єкти</u> , серед яких ракетonoсій «Аскольд» після удару по суднобудівному заводу у Керчі (деталі тут і тут) та <u>військова частина у Джанкої</u>
9	Грудень	Уражено 8 військових об'єктів (деталі тут , тут , тут і тут), зокрема ВДК «Новочеркаськ» у порту Феодосії (деталі тут , тут , тут і тут), РЛС біля Керчі (деталі тут , тут і тут), нафтобаза у Феодосії (деталі тут і тут), об'єкти повітряно-космічних сил в Алушті та біля Євпаторії (деталі тут).

Сили оборони України також завдали ударів по Чонгарському залізничному мосту (деталі [тут](#) і [тут](#)), двічі вразили Чонгарський автомобільний міст (деталі [тут](#), [тут](#) і [тут](#)) та атакували Керченський міст (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

Українські війська повернули контроль над газо- та нафтовидобувними платформами у Чорному морі (т.зв. «Вишками Бойка») і двічі висадилися на західному узбережжі Криму в рамках спецоперацій у серпні (деталі [тут](#) і [тут](#)) та в жовтні (деталі [тут](#) і [тут](#)).

Ідентифіковані щонайменше 542 загиблих російських військових з окупованого Криму, з яких щонайменше 6 – колишні українські військові. Біля Сімферополя цілодобово спалюються трупи російських військових, внаслідок чого кремація цивільних осіб не проводиться. Було зафіксовано кілька випадків, коли «військові комісари» вимагали гроші у рідних загиблих російських військових за перевезення тіла до Криму.

НЕЗАКОННИЙ ПРИЗОВ ТА ПРОПАГАНДА ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

росія провела 17-у та 18-у призовні кампанії в Криму, що є [порушенням міжнародного гуманітарного права та воєнним злочином](#). Окупаційна адміністрація заявляла про намір призвати [2,5 тис.](#) мешканців Криму весною 2023 р. та [2 тис.](#) – восени 2023 р.

Впродовж 2023 р. були тричі прийняті поправки до російського законодавства, спрямовані на посилення призову в росії та на окупованих територіях:

- ▶ У квітні 2023 р. були прийняті поправки щодо електронних повісток, які, серед іншого, не вимагають особистої присутності для постановки на військовий облік і обмежують низку прав людини у разі неявки до військкомату (деталі [тут](#) і [тут](#)).
- ▶ У липні 2023 р. були прийняті поправки до кодексу про адміністративні правопорушення, які, серед іншого, збільшили адміністративний штраф до 30 тис. рублів за неявку до військкомату (деталі [тут](#) і [тут](#)).
- ▶ У серпні 2023 р. були прийняті поправки, які підняли верхню межу призовного віку до 30 років починаючи з 1 січня 2024 року (деталі [тут](#) і [тут](#)).

Окупаційна адміністрація активно залучає адміністративні ресурси для посилення призову. У липні 2023 р. стало відомо, що працівники кримських вишів [змушують студентів підписувати повістки](#), шантажуючи неможливістю скласти іспити. У серпні 2023 р. з'явилася інформація, що окупанти вида-

ють повістки на [виходах із мечетей](#). Крім того, 25 серпня 2023 р. до одного з [відділень окупаційної поліції](#) прибув представник окупаційного військкомату, який почав видавати повістки всім особам, яких затримали біля окупаційного суду. Стало відомо, що окупанти вербували [ув'язнених, які відбувають покарання у виправній колонії №1 Сімферополя, пожежників, рятувальників та працівників пенітенціарної служби](#) у Криму для війни проти України. Для поповнення масштабних військових втрат росія використала [близько 1200 осіб з ПВК «Вагнер»](#), які були завербовані у в'язницях Криму. Крім того, відомо, що керівництво виправної колонії в росії намагалося змусити кримського політв'язня [Рустема Османова](#) прийняти російське громадянство і вербуватись на війну проти України.

Крім [ПВК «Вагнер»](#), окупанти проводили набір до новостворених [ПВК «Щит» та «Русич»](#).

Окупанти активно [залучали цивільне населення](#) до будівництва фортифікаційних споруд та окопів на півночі Криму та оголосили [набір на курси операторів FPV-дронів](#) із зобов'язанням подальшої участі у бойових діях.

Окупаційна адміністрація планує за допомогою пільг нейтралізувати [невдоволення мобілізацією](#) у Криму.

Окупаційна адміністрація Криму розпорядилася забезпечити [щонайменше](#)

[100 тис. місць у медичних закладах та 30 тис. місць на кладовищах](#) для мобілізованих російських військових.

Водночас окупанти розповсюджують [пропагандистські матеріали](#), спрямовані на формування потрібної кремлю громадської думки про ворогів росії, та планують збудувати [«музей СВО»](#) в Криму.

Продовжується пропаганда війни у навчальних закладах. У 2023 р. окупаційна адміністрація запровадила позаурочний курс «Основи військового вишколу» у школах (деталі [тут](#) і [тут](#)). Глава окупаційної адміністрації Криму Сергій Аксьонов розпорядився посилювати взаємодію «військкоматів» та шкіл з метою «військово-патріотичного виховання» дітей (деталі [тут](#) і [тут](#)). Стало відомо, що у школі Севастополя був організований [«урок мужності»](#) для учнів старших класів, присвячений загиблим учасникам війни. Крім того, керівництво школи Севастополя [вимагає від батьків, щоб вони розповідали дітям, які навчаються вдома, про «українську агресію» проти рф, боротьбу з «фашизмом», біолабораторії тощо.](#) У дитячому садочку та школі Джанкоя встановлено [меморіальні дошки](#) учасникам війни проти України.

За наявною інформацією, окупанти провели [інформаційно-пропагандистський форум](#) за участю понад 120 студентів кримських вишів та представників силових структур, а в севастопольському університеті відкрили [курси з управління бойовими безпілотниками](#).

Українських дітей, залучених до руху «Юнармія», вчать кидати гранати, знімати розтяжки та виконувати інші бойові задачі (деталі [тут](#) і [тут](#)).

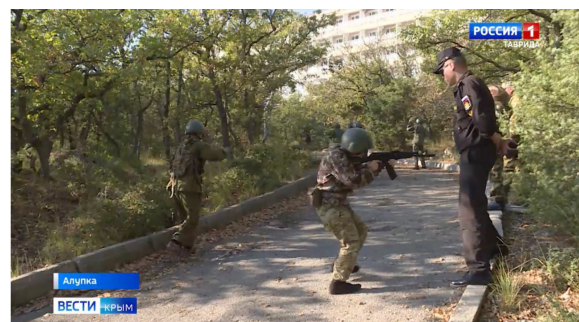

Фото: [Telegram-канал Крым.Реалии](#)

СПРОТИВ РОСІЙСЬКИМ ОКУПАНТАМ

У Криму посилив діяльність громадський рух спротиву «Жовта Стрічка». Станом на липень, його чисельність перевищила [5 тис. осіб](#). Активісти «Жовтої Стрічки» розміщують українські прапори (деталі [тут](#) і [тут](#)), листівки і малюють графіті (деталі [тут](#) і [тут](#)) та [перекрашують рашистські символи «Z» у синьо-жовті пісочні годинники](#).

Були затримані особи, які нібито намагалися підпалити окупаційні військкомати у [Феодосії](#) та [Севастополі](#), а також [російську військову комендатуру](#) в Севастополі.

Деякі російські військові уже отримали обвинувальні вирокі за відмову брати участь у бойових діях (деталі [тут](#) і [тут](#)). Проти одного з них — контрактника російської армії — порушили дві кримінальні справи за статтями про [дезертирство](#) та [державну зраду](#).

У Сімферополі мобілізовані солдати до смерті побили [полковника російської армії](#).

Партизанський рух «АТЕШ» проник на територію щонайменше трьох військових об'єктів у Криму — [у Феодосії, в Севастополі та біля Євпаторії](#), а також на територію [Євпаторійського авіаційного ремонтного заводу](#). Крім того, «АТЕШ» допоміг завдати ударів щонайменше по [штабу чорноморського флоту у Севастополі](#) та [військовим об'єктам у Джанкої](#).

У Криму різко зростають [антиросійські настрої](#) через підвищення цін на ліки, продукти першої необхідності, паливо, а також дефіцит робочої сили.

Фото: Telegram-канал
[«Жовта стрічка»](#)

НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗНИКНЕННЯ

” У 2023 р. щонайменше 8 осіб стали жертвами насильницьких зникнень в окупованому Криму

17.03

- **Таїр Сейдаметов**, с. Укромне, Сімферопольський район
Відпущений на свободу

25.04

- **Абдурешит Джеппаров**, Білогірськ
Вийшов на свободу після відбування адміністративного арешту

19.05

- **Мамбет Асан-Уста**, смт Кіровське
Відпущений на свободу, до нього застосовували фізичну силу

24.05

- **Руслан Люманов**, Сімферополь
Відпущений на свободу

30.05

- **Рідван Рустемов**, Старий Крим
Відпущений на свободу

09.06

- **Ельдар Менсітов**, Сімферополь
Вийшов на свободу після відбування адміністративного арешту, мав сліди фізичного впливу

03.11

- **Фархад Солієв**, Севастополь
Доля та місцеперебування невідомі

03.11

- **Сервер Алієв**, Севастополь
Доля та місцеперебування невідомі

СВАВІЛЬНІ ОБШУКИ

” У 2023 р. відбулося щонайменше 58 свавільних обшуків у Криму

Січень	17.01	в Ібраїма Асанова
	24.01	в Екрема Кроша, Османа Абдуразакова, Айдера Асанова, Рефата Сейдаметова, Лемана Зекір'яєва, Халіла Мамбетова
Лютий	05.02	у голови Судацького регіонального меджлісу Ільвера Аметова
	16.02	в активістки колишнього Українського культурного центру Галини Балабан
	28.02	у Соїна Джемілова
Березень	06.03	в Едема Муртазаєва
	09.03	у брата делегата Курултаю кримськотатарського народу Асана Абдураманова
	09.03	у Мемета Ашурова
	11.03	в Ахтема Ісмаїлова
	12.03	у делегата Курултаю кримськотатарського народу Леммара Юнусова
	15.03	в активіста та громадянського журналіста Ролана Османова
	23.03	у делегата Курултаю кримськотатарського народу Мустафи Мустафаєва
	23.03	у племінника Мустафи Мустафаєва Шевкета Ергашева
Квітень	03.04	у Фазила Емірусейнова
	25.04	у кримськотатарського правозахисника Абдурешита Джеппарова
	27.04	у кримськотатарських активістів Едема Ісмаїлова та Барі Барієва

Травень	22.05	у Свідка Єгови Максима Зінченка
	30.05	у Рідвана Рустємова
Червень	20.06	у братів Джафера й Аліма Алюстаєвих
	22.06	у Бекіра Дервішева та Ділявера Мусаєва
Липень	N/A	у Дмитра Козлі
Серпень	02.08	у матері кореспондента «Кримської солідарності» Куламета Ібраїмова Нефізе Ібраїмової
	07.08	в Асана Зекеряєва
	14.08 – 16.08	Щонайменше 9 обшуків у Свідків Єгови, в тому числі у Катерини Мельничук та Дмитра Захаревича
	18.08	у колишнього голови мусульманської релігійної громади «Алушта» Руслана Емірвалієва
	24.08	в активістів «Кримської солідарності та родичів політв'язнів — Аметхана Умерова, Сейдамета Мустафаєва, Руслана Асанова, Ельдара Якубова, Ремзі Німетулаєва і Абдулмеджита Сейтумерова
	N/A	у Данила Серьогіна
	N/A	у Сергія Салоша
Жовтень	12.10	у Лутфіє Велієвої
	13.10	в адвоката Олексія Ладіна
	24.10	у тестя політв'язня Різи Омерова Амета Баїрова
Листопад	23.11	у 3 членів мусульманської релігійної громади «Алушта» — Вілена Усеїнова, Зінура Аппазова та Юсуфа Аширова
	30.11	у голови мусульманської релігійної громади «Алушта» Абдули Гафарова
	N/A	у сім'ї Ольги та Андрія Дібрових
Грудень	13.12	в імама Ісмаїла Юрдамова
	13.12	у будинку активіста Рустема Мустафаєва

ПОЛІТИЧНО ВМОТИВОВАНІ КРИМІНАЛЬНІ СПРАВИ

” Станом на кінець грудня 2023 р., 191 особу з Криму позбавили волі з політичних мотивів, 123 з них — кримські татари

У 2023 р. політично вмотивовані кримінальні справи були порушені проти щонайменше 51 особи у Криму.

24 січня після серії обшуків 6 кримських татар були заарештовані за обвинуваченням у нібито причетності до Хізб ут-Тахрір: Екрем Крош, Осман Абдуразаков, Айдер Асанов, Рефат Сейдаметов, Леман Зекір'яєв та Халіл Мамбетов. 24 серпня після нової серії обшуків ще 6 кримських татар були заарештовані за аналогічними обвинуваченнями: Аметхан Умеров, Сейдамет Мустафаєв, Руслан Асанов, Ельдар Якубов, Ремзі Німетулаєв та Абдулмеджит Сейтумеров.

російські силовики затримали Ібраїма Асанова, та ще щонайменше 7 осіб за підозрою у нібито участі в добровольчому батальйоні імені Номана Челебіджихана (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

Слідчий комітет рф порушив кримінальні справи про повторну дискредитацію російської армії проти щонайменше 4 осіб: Ігоря Рилова, жителя Судака (ім'я приховано), Дмитра Козлі та Данила Серьогіна. Приводами для кримінального переслідування стали вигуки гасел у публічному місці або розміщення інформації у соцмережі.

Слідчий комітет рф порушив кримінальні справи за екстремістською статтею проти щонайменше 7 Свідків Єгови: Юрія Геращенко, Максима Зінченка, Віктора Урсу, Дмитра Захаревича, Олександра Копильця, Катерини Демидової та Салеха Мамедова.

Проти проукраїнського активіста Олега Приходька за доносом співкамерників порушили третю кримінальну справу за статтями про реабілітацію нацизму та виправдання тероризму.

Проти Еміне Зекеряєвої окупанти порушили кримінальну справу за статтею про «неповідомлення про злочин» через листування з громадянкою України у 2016 р., яка перебувала в Сирії.

Леніє Умерову обвинуватили у шпигунстві та перевели до московського СІЗО. Цьому передували понад 4 місяці утримання в неволі під приводом різних адміністративних арештів.

Стало відомо, що російські силовики порушили щонайменше 4 кримінальні справи за статтею про публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності: проти Сергія Салоша і ще одного мешканця Керчі через заклики до насильства російських військових; проти

[мешканця Сімферополя](#) через заклики до здійснення насильницьких дій щодо певної групи осіб; проти [мешканця Севастополя](#) через нібито заклики до насильства щодо співробітників правоохоронних органів.

Були порушені кримінальні справи за статтю про вандалізм проти [Єгора Савченка та Михайла Житкова](#) за антивоєнні графіті, проти [15-річної дівчини](#) через графіті на підтримку України та [Олександра Тюрєнка](#) за справляння потреби на рашистську символіку.

[Длявера Салімова](#) взяли під варту та послали йому обвинувачення після його повторної відмови записати публічні вибачення. Салімов висловлював усні погрози співрозмовнику, вимагаючи його зняти кепку із рашистською символікою.

У лютому ФСБ заявила про затримання [проукраїнського мешканця Севастополя](#) (ім'я не повідомляється), обвинуваченого у створенні «радикального» проукраїнського руху. Нібито в його телеграм-каналі публікувалися заклики до терактів та координати військових об'єктів.

Згідно із заявами ФСБ, щонайменше 7 осіб у Криму затримали за нібито співпрацю з українськими спецслужбами (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

Окупанти послали репресії після серії успішних ударів Сил оборони України по військових об'єктах в Криму. Так, майже щодня відбуваються [затримання за підозрою у нібито шпигунстві](#). Окупанти послали [перевірки мешканців Феодосії](#) після знищення ВДК «Новочеркаськ». А після вибухів на Старокримському полігоні російські силовики почали [обходити будинки кримських татар за списками та проводити опитування](#). Крім того, окупанти вибірково [допитують на поліграфі гро-](#)

[мадян України](#), які в'їжджають до Криму, викликають на допит і [перевіряють телефони працівників об'єктів критичної інфраструктури](#), просять співробітників залізниці [виявляти пасажирів](#) із проукраїнськими висловлюваннями та настроями, а також вимагають від [керівників найбільших підприємств](#) повідомляти спецслужби про співробітників із проукраїнськими поглядами.

Існують підстави вважати, що кримські татари непропорційно часто піддаються залякуванням, тиску, упередженому ставленню та іншим формам дискримінації у зв'язку з безпековою ситуацією в окупованому Криму. Так, у квітні російські силовики [послали заходи оперативного спостереження](#) у місцях проживання кримських татар у Сімферополі, Джанкої та Бахчисараї. 42 з 58 відомих випадків свавільних обшуків у 2023 р. відбулися у будинках кримських татар, причому 12 з них були проведені у зв'язку з вибухами на залізниці: у [Соїна Джемілова](#), [Едема Муртазаєва](#), брата делегата Курултаю кримськотатарського народу [Асана Абдураманова](#), [Мемета Ашурова](#), [Ахтема Ісмаїлова](#), делегатів Курултаю [Леммара Юнусова](#) та [Мустафи Мустафаєва](#), активіста та громадянського журналіста [Ролана Османова](#), [Шевкета Ергашева](#), [Фазила Емірусейнова](#), братів [Джафєра й Аліма Алюстаєвих](#) та [Ділявера Мусаєва](#).

Крім того, шляхом моніторингу інформаційних ресурсів Центр протидії екстремізму формує списки [«неблагонадійних»](#), до яких увійшли близько 7 тис. осіб.

Водночас у 2023 р. 5 кримських політ'язнів вийшли на волю після відбуття терміну незаконного покарання: [Андрій Захтей](#), [Микола Шиптур](#), [Арсен Джеппаров](#), [Едем Кадиров](#) та [Айдин Мамутов](#).

ПОЛІТИЧНО ВМОТИВОВАНІ ВИРОКИ

” У 2023 р. суди першої інстанції засудили щонайменше 43 особи у політично вмотивованих кримінальних справах

№	Дата	Підсудний	Вирок	Обвинувачення	Суд	Суддя
1	11.01	Джеміль Гафаров	13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Валерій Опанасенко/ Валерій Опанасенко
2		Сервет Газієв	13 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			Валерій Опанасенко
3		Алім Карімов	13 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
4		Сейран Муртаза	13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
5		Ерфан Османов	13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
6	12.01	Раїф Февзієв	17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	В'ячеслав Корсаков/ В'ячеслав Корсаков

№	Дата	Підсудний	Вирок	Обвинувачення	Суд	Суддя
7	13.02	Ольга Саєнко	2 роки позбавлення волі умовно	Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності через Інтернет	«Керченський міський суд»	Олександр Ковальов/ Александр Ковалев
8	17.02	Олексій Кисельов	8 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Нома на Челебіджихана	«Джанкойський районний суд»	Ліліана Соловйова/ Лилиана Соловьева
9	27.02	Тарас Кузьо	6 років 6 місяців позбавлення волі	Організація та/або фінансування діяльності Свідків Єгови	«Ялтинський міський суд»	Володимир Романенко/ Владимир Романенко
10		Петро Жильцов	6 років 1 місяць позбавлення волі			
11		Сергій Люлін	6 років 1 місяць позбавлення волі			
12		Дар'я Кузьо	3 роки позбавлення волі умовно			
13	02.03	Ігор Халілов	5 років позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Нома на Челебіджихана	«Джанкойський районний суд»	Олена Ніколаєва/ Елена Николаева
14	15.03	Аметхан Абдулвапов	10 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Ігор Костін/ Игорь Костин
15	15.03	Ігор Рилов	1 рік 2 місяці позбавлення волі умовно	Повторна дискредитація російської армії	«Ялтинський міський суд»	Валентина Соколова

№	Дата	Підсудний	Вирок	Обвинувачення	Суд	Суддя
16	22.03	Андрій Білозеров	штраф у розмірі 100 тис. рублів та заборона адміністрування сайтів на 2 роки	Повторна дискредитація російської армії	«Центральний районний суд м. Сімферополя»	Кирило Чинов/Кирилл Чинов
17	18.04	Мурат Мустафєв	4 роки позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Микола Васильчук/Николай Васильчук
18	20.04	Аппаз Куртамет	7 років позбавлення волі	Фінансування батальйону «Крим»	«Київський районний суд м. Сімферополя»	Оксана Карчевська/Оксана Карчевская
19	20.04	Ібраїм Асанов	Невідомо	Участь у батальйоні імені Номана Челебіджихана	«Київський районний суд м. Сімферополя»	Андрій Долгополов/Андрей Долгополов
20	28.04	Віталій Рязанов	5 років позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Номана Челебіджихана	«Армянський міський суд»	Лариса Лихачова/Лариса Лихачева
21	17.05	Олександр Сізіков	17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності/участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Кирило Кривцов/Кирилл Кривцов
22		Алім Суф'янов	12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
23		Сейран Хайредінов	12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			

№	Дата	Підсудний	Вирок	Обвинувачення	Суд	Суддя
24	24.05	Ернес Сейто-сманов	18 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Організація діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Віталій Мамедов/Віталій Мамедов
25	31.05	Джеббар Бекіров	17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності/участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Сергій Горелов/Сергей Горелов
26		Рустем Мурасов	12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
27		Рустем Таїров	12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
28		Завур Абдуллаєв	12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
29	N/A	Ім'я невідомо	1 рік 6 місяців позбавлення волі умовно	Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності через Інтернет	«Керченський міський суд»	
30	01.06	Осман Кадиров	2 роки позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у батальйоні імені Номана Челебіджихана	«Кіровський районний суд»	Ігор Дегтярьов/Ігорь Дегтярев
31	05.06	Богдан Зіза	15 років позбавлення волі	Теракт, вандалізм з мотивів політичної ненависті	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Роман Пліско/Роман Пліско

№	Дата	Підсудний	Вирок	Обвинувачення	Суд	Суддя
32	16.06	Ансар Османов	20 років позбавлення волі	Організація діяльності Хізб ут-Тахрір	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Денис Галкін/ Денис Галкін
33	28.06	Ім'я приховано	Невідомо	Повторна дискредитація російської армії	«Судацький районний суд»	Олена Босі/ Елена Боси
34	20.09	Данило Серьогін	1 рік 6 місяців позбавлення волі	Повторна дискредитація російської армії, зберігання наркотиків	«Сімферопольський районний суд»	Олександр Сердюк/ Александр Сердюк
35	27.09	Микола Петровський	16 років позбавлення волі	Шпигунство	«Верховний суд республіки Крим»	Віктор Склярів/ Виктор Склярів
36		Сергій Котов	15 років позбавлення волі			
37	01.10	Сергій Цигіпа	13 років позбавлення волі	Шпигунство	«Верховний суд республіки Крим»	Віктор Склярів/ Виктор Склярів
38	19.10	Дмитро Козля	1 рік позбавлення волі	Повторна дискредитація російської армії	«Київський районний суд м. Сімферополя»	Андрій Долгополов/ Андрей Долгополов
39	N/A	Ім'я невідомо	5 років позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Номана Челебіджихана	«Джанкойський районний суд»	

№	Дата	Підсудний	Вирок	Обвинувачення	Суд	Суддя
40	02.11	Олег Валєєв	1 рік 6 місяців позбавлення волі та заборона адміністрування сайтів на 3 роки	Повторна дискредитація російської армії	«Феодосійський міський суд»	Андрій Терентьєв/ Андрей Терентьєв
41	08.11	Олег Приходько (третя справа)	9 років 6 місяців позбавлення волі	Реабілітація нацизму, публічне виправдання тероризму	Західний окружний військовий суд (Москва)	Євген Зубов/ Евгеній Зубов
42	23.11	Володимир Благоев	2 роки позбавлення волі	Повторна демонстрація нацистської символіки	«Кіровський районний суд»	Георгій Церцвадзе/ Георгій Церцвадзе
43	25.12	Дмитро Фомін	1 рік примусових робіт, штраф у розмірі 350 тис. рублів та заборона адміністрування сайтів на 2 роки	Публічні заклики до здійснення екстремістської та терористичної діяльності через Інтернет	Південний окружний військовий суд (Ростов-на-Дону)	Павло Губарєв/ Павел Губарєв

” У 2023 р. суди апеляційної інстанції винесли постанови стосовно щонайменше 59 осіб, раніше засуджених судами першої інстанції у політично вмотивованих кримінальних справах

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
1	17.01	Олександр Тарапон	Незначні зміни вироку: 2 роки 6 місяців позбавлення волі	Публічне поширення «фейків» про російську армію	«Верховний суд республіки Крим»	Надія Школьна/ Надежда Школьная

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
2	01.02	Айдер Умеров	Вирок без змін: 6 років позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Номана Челебіджихана	«Верховний суд республіки Крим»	Неля Фаріна/Неля Фарина
3	09.02	Сейтумер Сейтумеров	Вирок без змін: 17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності/ участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Анатолій Солін/Анатолій Солин
4		Осман Сейтумеров	Вирок без змін: 14 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
5		Рустем Сейтметов	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
6		Амет Сулейманов	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
7	16.03	Олександр Дубовенко	Незначні зміни вироку: 6 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Організація діяльності Свідків Єгови	«Верховний суд республіки Крим»	Галина Редько
8		Олександр Литвинюк	Незначні зміни вироку: 6 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
9	21.03	Станіслав Стеценко (Худолей)	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі	Державна зрада	Третій апеляційний суд загальної юрисдикції (Сочі)	Олена Капоріна/Елена Капорина

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
10	28.03	Ремзі Бекіров	Вирок без змін: 19 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності/ участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Сергій Віннік/ Сергей Винник
11		Різа Ізетов	Вирок без змін: 19 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
12		Раїм Айвазов	Вирок без змін: 17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
13		Шабан Умеров	Вирок без змін: 18 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
14		Фарход Базаров	Вирок без змін: 15 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
15	03.04	Вадим Бектеміров	Вирок без змін: 11 років позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Дмитро Теплюк/ Дмитрий Теплюк
16	05.04	Насрулла Сейдалієв	Вирок без змін: 9 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у батальйоні імені Нома на Челебіджихана	«Верховний суд республіки Крим»	Неля Фаріна/ Неля Фарина
17	06.04	Ольга Саєнко	Вирок змінено: деталі невідомо	Публічні заклики до здійснення екстремістської діяльності через Інтернет	«Верховний суд республіки Крим»	Юрій Латинін/ Юрий Латынин

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
18	17.05	<u>Біял Аділов</u>	Вирок без змін: 14 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	<u>Анатолій Солін/Анатолій Солин</u>
19		<u>Тофік Абдулгазієв</u>	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
20		<u>Владлен Абдулкадиров</u>	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
21		<u>Іззет Абдуллаєв</u>	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
22		<u>Меджит Абдурахманов</u>	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
23	24.05	<u>Азамат Еюпов</u>	Вирок без змін: 17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	<u>Олександр Мордовін/Александр Мордовин</u>
24	29.06	<u>Ірина Данилович</u>	Зменшення терміну ув'язнення: 6 років 11 місяців позбавлення волі та штраф у розмірі 50 тис. рублів	Зберігання вибухових пристроїв	«Верховний суд республіки Крим»	<u>Валерія Чернецька/Валерия Чернецкая</u>

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
25	07.07	Ескендер Сулейманов	Вирок без змін: 15 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Анатолій Солін/Анатолій Солин
26		Асан Яніков	Вирок без змін: 15 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
27		Рустем Сейтхалілов	Вирок без змін: 14 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
28		Сейтвелі Сейтабдієв	Вирок без змін: 14 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
29		Акім Бекіров	Вирок без змін: 14 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
30	11.07	Віталій Рязанов	Посилення умов відбування покарання: 5 років позбавлення волі, 1 з яких – у тюрмі	Участь у батальйоні імені Нома на Челебіджихана	«Верховний суд республіки Крим»	Олександр Вороной/Александр Вороной
31	12.07	Олег Федоров	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Олег Єгоров/Олег Єгоров
32		Ернест Ібрагімов	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
33	28.07	Наріман Джелял	Посилення умов відбування покарання: 17 років позбавлення волі, 3 з яких у тюрмі; штраф у розмірі 700 тис. рублів; 1 рік 6 місяців обмеження волі	Диверсія на газопроводі	Третій апеляційний суд загальної юрисдикції (Сочі)	Герман Александров
34		Асан Ахтемов	Посилення умов відбування покарання: 15 років позбавлення волі, 3 з яких у тюрмі; штраф у розмірі 500 тис. рублів; 1 рік обмеження волі			
35		Азіз Ахтемов	Посилення умов відбування покарання: 13 років позбавлення волі, 3 з яких у тюрмі; штраф у розмірі 500 тис. рублів; 1 рік обмеження волі			
36	07.08	Марлен Мустафаєв	Скорочення терміну ув'язнення: 16 років 8 місяців позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Максим Панін/Максим Панин
37	17.08	Осман Кадиров	Збільшення терміну ув'язнення: 5 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у батальйоні імені Номана Челебіджихана	«Верховний суд республіки Крим»	Валерія Чернецька/Валерія Чернецкая

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
38	22.08	<u>Олексій Кисельов</u>	Вирок без змін: 8 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Нома на Челебіджихана	«Верховний суд республіки Крим»	<u>Валерія Чернецька/ Валерия Чернецкая</u>
39	29.08	<u>Аппаз Куртамет</u>	Незначні зміни вироку: 7 років позбавлення волі	Фінансування батальйону «Крим»	«Верховний суд республіки Крим»	<u>Дмитро Михайлов/ Дмитрий Михайлов</u>
40	11.09.	<u>Джеміль Гафаров</u>	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	<u>Сергій Віннік/ Сергей Винник</u>
41		<u>Сервет Газієв</u>	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
42		<u>Алім Карімов</u>	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі			
43		<u>Сейран Муртаза</u>	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
44		<u>Ерфан Османов</u>	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
45	27.09	<u>Богдан Зіза</u>	Вирок без змін: 15 років позбавлення волі	Теракт, вандалізм з мотивів політичної ненависті	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	<u>Максим Панін/Максим Панин</u>
46	02.10	<u>Ісмет Ібрагімов</u>	Незначні зміни вироку: 19 років позбавлення волі та 2 роки обмеження волі	Організація діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	<u>Ігор Бельдзейко/Ігорь Бельдзейко</u>
47	11.10	<u>Володимир Маладика</u>	Вирок без змін: 6 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Організація діяльності Свідків Єгови	«Севастопольський міський суд»	<u>Геннадій Нікітін/Геннадій Нікітин</u>
48		<u>Євген Жуков</u>	Вирок без змін: 6 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
49		<u>Володимир Сакада</u>	Вирок без змін: 6 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
50	01.11	<u>Ернес Сейтосманов</u>	Зменшення терміну ув'язнення: 17 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір (перекваліфікація)	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	<u>Володимир Серебрянський/Владимир Серебрянський</u>

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
51	20.11	Джеббар Бекіров	Вирок без змін: 17 років позбавлення волі та 1 рік 6 місяців обмеження волі	Організація діяльності/ участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Ігор Бельдзейко/ Ігорь Бельдзейко
52		Рустем Мурасов	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
53		Рустем Таїров	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
54		Завур Абдуллаєв	Вирок без змін: 12 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі			
55	27.11	Аметхан Абдулвапов	Вирок без змін: 10 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Анатолій Солін/ Анатолій Солин
56	30.11	Ернес Аметов	Вирок без змін: 11 років позбавлення волі та 1 рік обмеження волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Дмитро Теплюк/ Дмитрий Теплюк
57	04.12	Яшар Шихаметов	Вирок без змін: 11 років позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Апеляційний військовий суд (Московська обл.)	Максим Панін/ Максим Панин
58	05.12	Дмитро Козля	Незначні зміни вироку: 1 рік позбавлення волі	Повторна дискредитація російської армії	«Верховний суд республіки Крим»	Галина Редько

№	Дата	Підсудний	Апеляційна постанова	Обвинувачення	Суд	Суддя
59	21.12	Олег Валєєв	Пом'якшення покарання: 1 рік 4 місяці примусових робіт та заборона адміністрування сайтів на 2 роки	Повторна дискредитація російської армії	«Верховний суд республіки Крим»	Сергій Язєв/Сергей Язєв

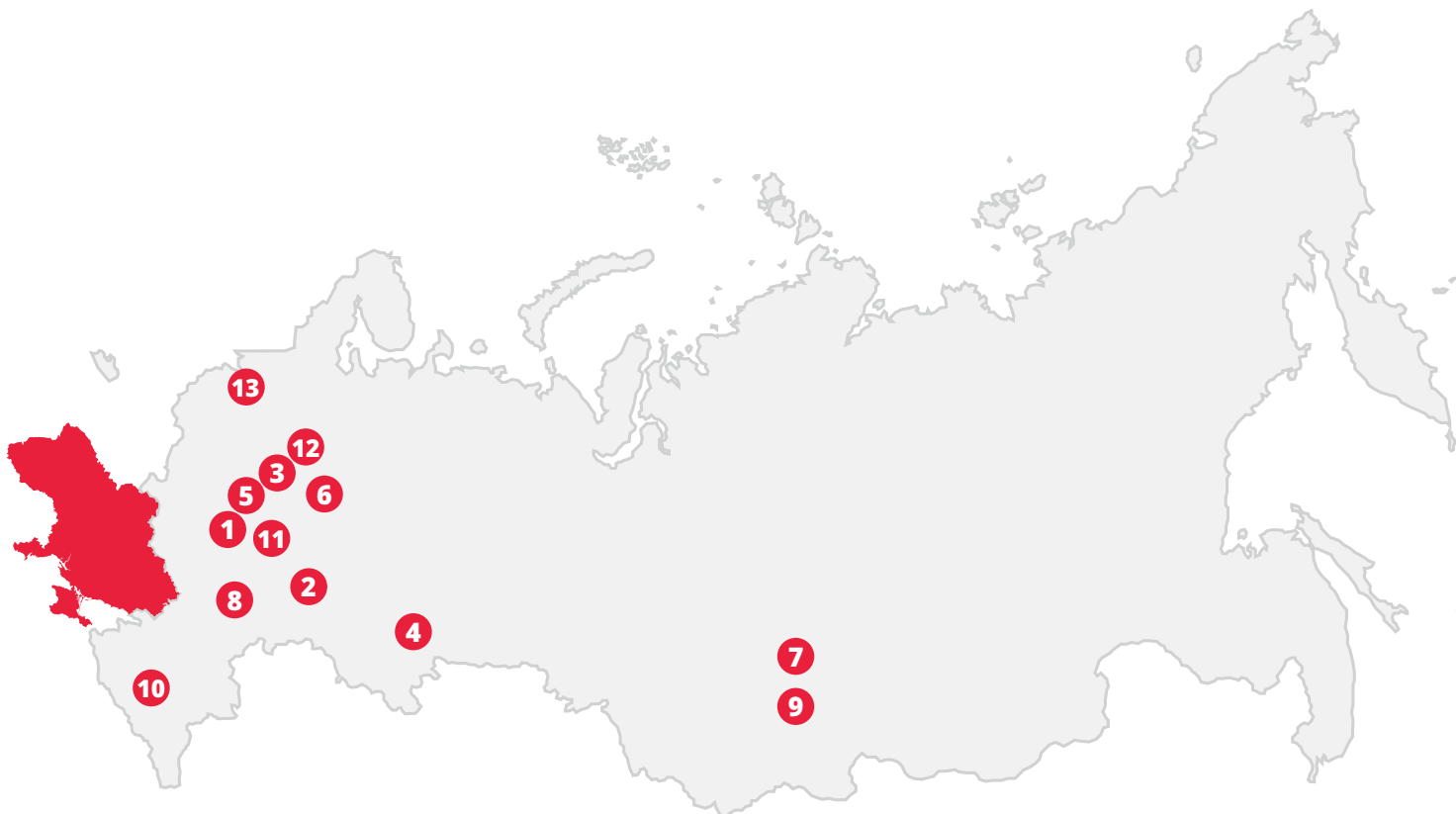
” У 2023 р. суди касаційної інстанції винесли постанови стосовно щонайменше 7 осіб, раніше засуджених судами першої інстанції у політично вмотивованих кримінальних справах

№	Дата	Підсудний	Касація	Обвинувачення	Суд	Суддя
1	02.03.	Ігор Шмідт	Вирок без змін: 6 років позбавлення волі	Організація діяльності Свідків Єгови	Четвертий касаційний суд загальної юрисдикції (Краснодар)	Валерій Ноздрін/Валерій Ноздрин
2	16.05.	Рустем Гугурик	Вирок без змін: 8 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у батальйоні імені Нома на Челебіджихана	Четвертий касаційний суд загальної юрисдикції (Краснодар)	Рустем Асанов
3	01.06.	Андрій Коломієць	Зменшення терміну ув'язнення: 9 років 8 місяців позбавлення волі	Замах на вбивство, зберігання наркотиків	Четвертий касаційний суд загальної юрисдикції (Краснодар)	Рустем Асанов
4	11.07.	Зекір'я Муратов	Вирок без змін: 11 років 6 місяців позбавлення волі	Участь у діяльності Хізб ут-Тахрір	Верховний суд рф (Москва)	Олександр Воронов/Александр Воронов

№	Дата	Підсудний	Касація	Обвинувачення	Суд	Суддя
5	29.11.	Айдер Джаппаров	Вирок без змін: 17 років позбавлення волі	Організація діяльності/ участь у діяльності	Верховний суд рф (Москва)	Олег Дербілов/ Олег Дербілов
6		Енвер Омеров	Вирок без змін: 18 років позбавлення волі	Хізб ут-Тахрір		Олег Дербілов
7		Різа Омеров	Вирок без змін: 13 років позбавлення волі			

ЕТАПУВАННЯ У ПЕНІТЕНЦІАРНІ УСТАНОВИ НА ТЕРИТОРІЇ РОСІЇ

” *Ст. 76 IV Женевської конвенції* передбачає, що «обвинувачені в скоєнні злочину повинні перебувати в окупованій країні, а в разі засудження повинні там само відбувати термін покарання». Однак росія продовжує вчиняти **воєнний злочин**, етапувавши щонайменше 40 кримських політв'язнів до місць відбування покарання на території росії у 2023 р.

1	<u>Еміль Зіядінов, Ленур Сейдаметов, Владлен Абдулкадіров, Сейтвелі Сейтабдієв</u>	Тюрма №2, Єлець, Липецька обл.
2	<u>Тимур Ялкабов, Рустем Сейтмететов, Іззет Абдуллаєв, Раїм Айвазов, Рустем Сейтхалілов, Марлен Мустафаєв</u>	Тюрма №1, Димитровград, Ульяновська обл.
3	<u>Сейтумер Сейтумеров, Осман Сейтумеров, Різа Ізетов, Амет Сулейманов, Асан Яніков, Асан Ахтемов, Олексій Кисельов, Аппаз Куртамет, Сервет Газієв</u>	Тюрма №2, Владимир
4	<u>Шабан Умеров, Тофік Абдулгасієв, Азамат Еюпов, Ескендер Сулейманов, Ерфан Османов</u>	Тюрма №1, Верхньоуральськ, Челябінська обл.
5	<u>Олександр Дубовенко</u>	Виправна колонія №6, Коломна, Московська обл.
6	<u>Олександр Литвинюк</u>	Виправна колонія №6, с. Талиці, Івановська обл.
7	<u>Ремзі Бекіров, Азіз Ахтемов, Алім Карімов</u>	Тюрма №2, Єнісейськ, Красноярський край
8	<u>Меджит Абдурахманов, Фарход Базаров, Акім Бекіров</u>	Тюрма №1, Балашов, Саратовська обл.
9	<u>Білял Аділов, Наріман Джелял, Сейран Муртаза</u>	Тюрма №1, Мінусінськ, Красноярський край
10	<u>Ірина Данилович</u>	Виправна колонія №7, Зеленокумськ, Ставропольський край
11	<u>Володимир Маладика</u>	Виправна колонія №3, с. Зелене, Тамбовська обл.
12	<u>Євген Жуков</u>	Виправна колонія №1, Ярославль
13	<u>Вадим Бектеміров</u>	Виправна колонія №6, Санкт-Петербург
14	<u>Володимир Сакада</u>	TBD

Крім того, для участі у судових процесах **Богдан Зіза**, 4 фігуранти «першої Джанкойської групи Хізб ут-Тахрір» (**Вілен Темер'янов, Енвер Крош, Рінат Алієв та Едем Бекіров**) та 6 фігурантів «другої Джанкойської групи Хізб ут-Тахрір» (**Екрем Крош, Халіл Мамбетов, Рефат Сейдаметов, Айдер Асанов, Осман Абдуразаков і Леман Зекеряєв**) були етаповані з Криму до СІЗО Ростова-на-Дону.

КАТУВАННЯ, ЖОРСТОКЕ ТА НЕЛЮДСЬКЕ ПОВОДЖЕННЯ

Внаслідок системного ігнорування проблем зі здоров'ям у місцях несвободи померли два політв'язні: **Костянтин Ширінг** у виправній колонії в Оренбурзькій обл. (начальник — **Кирило Абідов/Кирилл Абидов**) та **Джеміль Гафаров** у СІЗО Ростова-на-Дону (тодішній начальник — Павло Лазаренко/Павел Лазаренко).

Амета Сулейманова, який перебував під домашнім арештом через хворе серце, взяли під варту після [рішення апеляційного суду](#).

Правозахисники склали [«Список Гафарова-Ширінга»](#), до якого включено 20 кримських політв'язнів, які потребують термінової медичної допомоги.

У 2023 р. у штрафних ізоляторах перебували щонайменше 12 кримських політв'язнів: **Тимур Ялкабов**, **Ельдар Кантіміров**, **Сервер Зекір'яєв**, **Ділявер Гафаров**, **Теймур Абдуллаєв**, **Муслім Алієв**, **Узеїр Абдуллаєв**, **Еміль Джемаденов**, **Марлен Асанов**, **Мемет Бєлялов**, **Сервер Мустафаєв** та **Шабан Умеров**.

На примусову психіатричну експертизу окупанти відправили щонайменше 10 політв'язнів, заарештованих цього року (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

Співробітники ФСБ близько п'яти годин утримували [шістьох заарештованих у серпні кримських татар](#) із заплющеними очима, у наручниках та в напіввізгнутому положенні.

Екрема Кроша та **Вадима Бектемірова** побили після прибуття у нові пенітенціарні установи.

Стало відомо про катування колишніх українських військових **Павла Запорожця** та **Михайла Чупіля**, волонтера **Ярослава Жука** (деталі [тут](#), [тут](#) і [тут](#)) та [людини](#), яка намагалася дізнатися про місцеперебування насильно вивезених у Крим українських дітей. Підозрюваний у підриві залізничних колій **Кирило Баранник** заявив про катування струмом, побиття, погрози згвалтуванням та вбивством.

Викрадених **Мамбета Асан-Уста** та **Ельдара Менсітова** допитували з приводу диверсій на залізниці із застосуванням фізичної сили. Крім того, російські силовики у грубій формі затримали **Ельдара Алієва** біля окупаційного суду та нещодавно звільненого політв'язня **Арсена Джеппарова**.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ

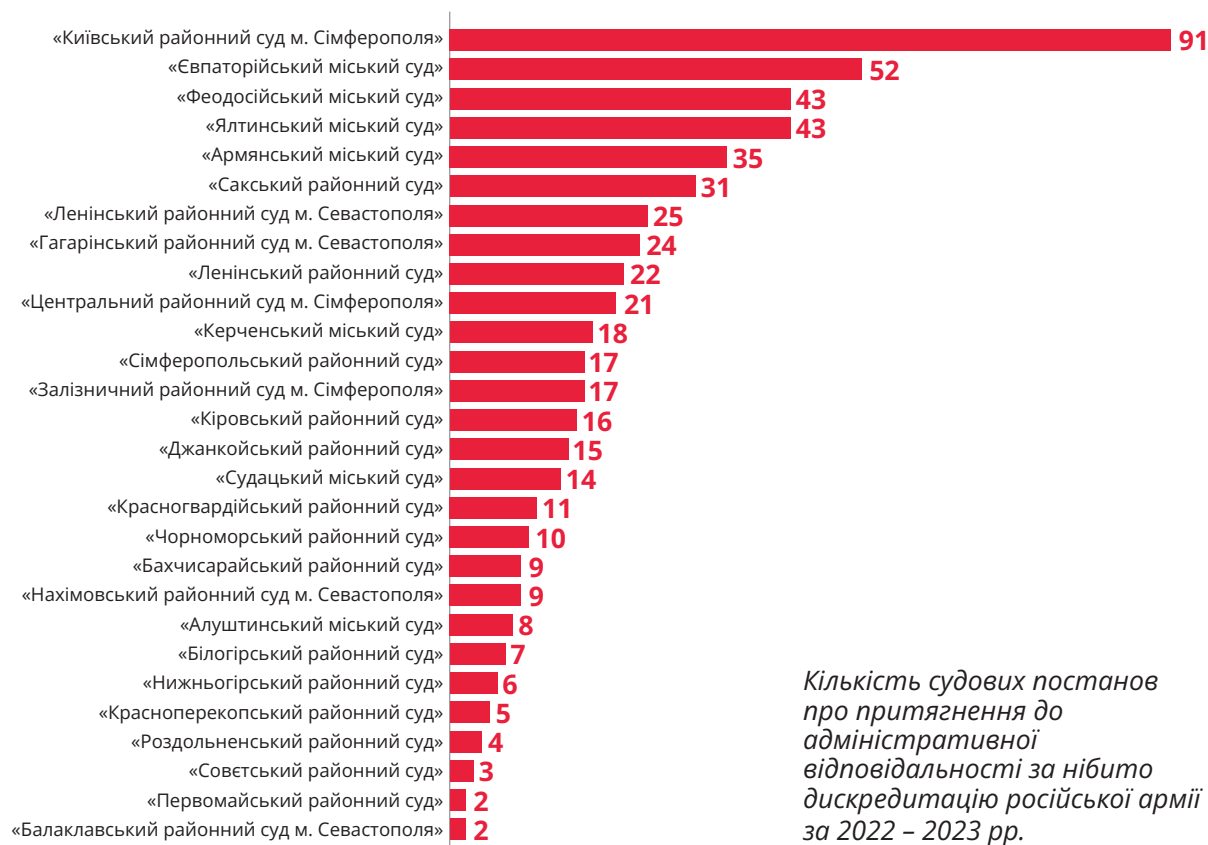
У березні 2023 р. були прийняті поправки до російського законодавства, які передбачають **адміністративну** та **кримінальну відповідальність** за дискредитацію всіх учасників війни проти України (включно з ПВК «Вагнер»), а не лише російської армії, а також посилюють кримінальну відповідальність за ці дії. Аналогічні зміни стосуються **кримінальної відповідальності** за публічне поширення «фейків» про російську армію.

У 2023 р. «суди» у Криму винесли 376 судових постанов про притягнення до адміністративної відповідальності за нібито дискредитацію російської армії та 6 вироків у кримінальних справах про нібито повторну дискредитацію російської армії.

” Загалом, з моменту появи даної норми 4 березня 2022 р. по 31 грудня 2023 р. було винесено 560 судових постанов про притягнення до адміністративної відповідальності за нібито дискредитацію російської армії

		Кількість судових постанов про притягнення до адміністративної відповідальності за нібито дискредитацію російської армії		Кількість вироків у кримінальних справах про нібито повторну дискредитацію російської армії	
		За 2023 р.	За 2022 – 2023 рр.	За 2023 р.	За 2022 – 2023 рр.
1	«Київський районний суд м. Сімферополя»	71	91	1	1
2	«Євпаторійський міський суд»	47	52		
3	«Феодосійський міський суд»	24	43	1	1
4	«Ялтинський міський суд»	22	43	1	1
5	«Армянський міський суд»	30	35		
6	«Сакський районний суд»	23	31		
7	«Ленінський районний суд м. Севастополя»	14	25		

		Кількість судових постанов про притягнення до адміністративної відповідальності за нібито дискредитацію російської армії		Кількість вироків у кримінальних справах про нібито повторну дискредитацію російської армії	
		За 2023 р.	За 2022 – 2023 рр.	За 2023 р.	За 2022 – 2023 рр.
8	«Гагарінський районний суд м. Севастополя»	14	24		
9	«Ленінський районний суд»	16	22		
10	«Центральний районний суд м. Сімферополя»	7	21	1	1
11	«Керченський міський суд»	9	18		
12	«Сімферопольський районний суд»	9	17	1	1
13	«Залізничний районний суд м. Сімферополя»	3	17		
14	«Кіровський районний суд»	4	16		
15	«Джанкойський районний суд»	15	15		
16	«Судацький міський суд»	9	14	1	1
17	«Красногвардійський районний суд»	5	11		
18	«Чорноморський районний суд»	9	10		
19	«Бахчисарайський районний суд»	7	9		
20	«Нахімовський районний суд м. Севастополя»	6	9		
21	«Алуштинський міський суд»	6	8		
22	«Білогірський районний суд»	7	7		
23	«Нижньогірський районний суд»	5	6		
24	«Красноперекопський районний суд»	5	5		
25	«Роздольненський районний суд»	4	4		
26	«Советський районний суд»	1	3		
27	«Первомайський районний суд»	2	2		
28	«Балаклавський районний суд м. Севастополя»	2	2		
Загалом		376	560	6	6

Кількість судових постанов про притягнення до адміністративної відповідальності за нібито дискредитацію російської армії за 2022 – 2023 рр.

За даними моніторингу ЗМІ та «судів» у Криму, приводами для адміністративних штрафів за дискредитацію російської армії були [татування «Крим це Україна»](#) («суддя» [Віра Серікова/Вера Серикова](#)), розміщення [інформаційного контенту Міністерства оборони України](#) на власній сторінці у соцмережі («суддя» [Любов Короткова/Любовь Короткова](#)), [гасло «Слава Україні»](#) («суддя» [Сергій Коротун/Сергей Коротун](#)), [публічне прослуховування української патріотичної пісні](#) («суддя» [Олександр Кузьмін/Александр Кузьмин](#)), [танці під пісню українського виконавця Верки Сердючки](#) («суддя» [Світлана Власова/Светлана Власова](#)), [написи «Слава Україні» та «чемодан, вокзал, на московію» на воротах](#) («суддя» [Станіслав Юрченко/Станислав Юрченко](#)).

У багатьох справах обвинувачення у дискредитації російської армії поєднується з обвинуваченнями в інших адміністративних правопорушеннях. Наприклад, людей звинувачують у публічній демонстрації забороненої

символіки, непокорі законному розпорядженню співробітника поліції, зневазі до російських державних символів тощо:

► Після обшуку російські силовики затримали кримськотатарського правозахисника [Абдурешита Джемпарова](#). Його [місцез перебування було невідоме](#) протягом дня. Того ж дня «суд» заарештував Абдурешита Джемпарова до 12 діб адміністративного арешту за нібито [непокору законному розпорядженню співробітника поліції](#) («суддя» [Тамара Лобунська/Тамара Лобунская](#)). Через кілька місяців «суди» оштрафували Джемпарова на 45 тис. рублів та 40 тис. рублів за обвинуваченнями у нібито [дискредитації російської армії](#) («суддя» [Оксана Карчевська/Оксана Карчевская](#)) і [зловживанні свободою масової інформації](#) відповідно через незгоду з діями російської армії («суддя» [Галина Шувалова](#)). У червні правозахисна ініціатива [Qırım Gayesi](#) змушена була припинити свою діяльність через переслідування [Джемпарова](#).

- ▶ У жовтні російські силовики затримали адвоката **Олексія Ладіна**, який їхав з одного судового засідання у справі свого підзахисного на інше. Пізніше співробітники Центру протидії екстремізму провели обшук у його будинку **без судових рішень**, під час якого вилучили матеріали, що містять **адвокатську таємницю**. «Суд» засудив адвоката **Олексія Ладіна** до 14 днів адміністративного арешту за обвинуваченням у демонстрації забороненої символіки через розміщення українського та кримськотатарського гербів («суддя» **Катерина Чумаченко / Катерина Чумаченко**) та штрафу в розмірі 45 тис. рублів за обвинуваченням у дискредитації російської армії через антивоєнний пост у соцмережі («суддя» **Олексій Микитюк/Алексей Микитюк**).
- ▶ «Суд» засудив **Лілію Манцерову** до 10 днів адміністративного арешту та штрафу (сума невідома) за обвинуваченнями у демонстрації нацистської символіки та дискредитації російської армії через розміщення у соцмережі двох відеокліпів українських рок-гуртів («судді» **Олена Тимохіна/Елена Тимохіна та Анастасія Шаповал/Анастасія Шаповал**).
- ▶ «Суд» засудив **Юрія Величка** до штрафів у розмірі 2 тис. рублів та 30 тис. рублів за обвинуваченнями у нібито непокорі законному розпорядженню співробітника поліції через відмову пред'являти посвідчення особи поліціянту і дискредитацію російської армії через висловлювання проти вторгнення в Україну відповідно. Крім того, до такого самого покарання «суд» засудив його сина, **Олександра Величка**, за аналогічними обвинуваченнями через відмову надати свій мобільний телефон співробітнику поліції та розміщення інформаційних матеріалів у соцмережі («суддя» **Марія Бедрицька/Марія Бедрицкая**).
- ▶ «Суд» призначив покарання **родині Бабиченків** за обвинуваченням у нібито непокорі законному розпорядженню співробітника поліції, а **Андрія Бабиченка** ще й оштрафував на 30 тис. рублів за обвинуваченням у дискредитації російської армії через коментарі у телеграм-чаті («судді» **Катерина Даниленко/Екатерина Даниленко, Ігор Гаврилюк/Ігорь Гаврилюк**).
- ▶ «Суд» засудив **Владислава Кислякова** до 10 днів адміністративного арешту та штрафів у розмірі 40 тис. рублів та 60 тис. рублів за трьома статтями: публічна демонстрація нацистської символіки, дискредитація російської армії та зневага до російських державних символів («суддя» **Олександр Киселевич/Александр Киселевич**). Приводом для засудження стали розміщення у соцмережі картинок із гаслом «Перемогли нацизм – переможемо і рашизм!», про втрати російської армії та порівняння висловлювань Владіміра Путіна з Адольфом Гітлером.
- ▶ «Суд» засудив **Асїду Боджек** до штрафу у розмірі 30 тис. рублів за публікацію протесту проти вторгнення в Україну у соцмережі («суддя» **Надія Джиджора / Надежда Джиджора**). «Суд» також призначив жінці покарання за обвинуваченнями у зневазі до російських державних символів та публічній демонстрації нацистської символіки («судді» **Тетяна Литвиненко/Татьяна Литвиненко та Анна Климова**).
- ▶ «Суд» засудив **Ольгу та Андрія Дібрових** до 10 днів адміністративного арешту та штрафу. Їх звинуватили у нібито непокорі законному розпорядженню співробітника поліції

через опір вилученню електронної техніки під час обшуку. Крім того, «суд» оштрафував **Андрія Діброва** на 50 тис. рублів за обвинуваченням у дискредитації російської армії через ненормативну лексику в бік російської армії, а **Ольгу Діброву** — на 80 тис. рублів за обвинуваченням у зневазі до російських державних символів через ненормативну лексику у бік Владіміра Путіна («суддя» [Олександр Кузьмін / Александр Кузьмин](#)).

- ▶ «Суд» оштрафував мешканку Ялти **Світлану Веретеннікову** за обвинуваченням у зневазі до російських державних символів через пости у соцмережі, які, за її словами, могли образити президента росії (сума штрафу невідома, «суддя» [Олександр Алтунін/Александр Алтунин](#)). «Суд» також засудив її за обвинуваченнями у публічній демонстрації нацистської символіки та дискредитації російської армії («суддя» [Христина Кириллова/Кристина Кириллова](#)).
- ▶ «Суд» засудив мешканця Сімферополя **Дениса Булигіна** до 15 діб адміністративного арешту за обвинуваченням у демонстрації символіки Олексія Навального та штрафу у розмірі 50 тис. рублів за обвинуваченням у дискредитації російської армії через відеозапис на підтримку ЗСУ («суддя» [Галина Хулапова](#)).

Крім того, були затримані **дві жінки**, які розписали автомобіль словами «Слава ЗСУ», **Вероніка Носонова** за намальований на дитячому майданчику герб України та **Христина Ронжина**, яка вела соцмережі українською мовою (деталі [тут](#) і [тут](#)). «Суд» засудив **Володимира Суботіна** до 13 діб за прапор України у своєму авто («суддя» [Кирило Чинів/Кирилл Чинов](#)). Крім того, після обшуку «суд» оштрафував **Галину**

Балабан, активістку колишнього Українського культурного центру, на 2 тис. рублів за обвинуваченням у публічній демонстрації забороненої символіки через розміщення у соцмережі символіки «Правого сектора» у 2018 р. («суддя» [Михайло Белоусов/Михаил Белоусов](#)).

Багато осіб у Криму зазнали переслідувань за антивоєнні або проукраїнські погляди за доносом проросійського блогера [Олександра Таліпова](#), на телеграм-каналі якого публікуються персональні дані цих людей і погрози розправи над ними. Зокрема, у січні його телеграм-канал почав публікувати [персональні дані кримчан](#), які звинуватили російську армію у ракетному ударі по житловому будинку в Дніпрі 14 січня. Таліпов визнає, що співпрацює з російськими силовиками. У лютому його [нагородили подякою](#) від заступника начальника Головного управління протидії екстремізму МВС росії. Затриманих за антивоєнні або проукраїнські погляди як правило змушують записувати відео з вибаченнями, які опубліковує телеграм-канал Таліпова (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

У березні Генеральна прокуратура рф визнала діяльність [КримSOS](#) «небажаною» в рф та на окупованих територіях.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УЧАСНИКІВ МИРНИХ ЗІБРАНЬ

” У 2023 р. відбулося три хвилі масових затримань учасників мирних зібрань

25 січня російські силовики затримали [34 особи](#), які прийшли на судове засідання, щоб підтримати заарештованих раніше 6 кримських татар. Деякі з них є їхніми близькими родичами. За обвинуваченням в організації масового одночасного перебування громадян у громадських місцях «суди» відправили під адміністративний арешт на терміни від 10 до 16 діб [27 із затриманих](#), серед яких 2 – особи з інвалідністю. Ще одну особу з інвалідністю оштрафували на 20 тис. рублів (імена «суддів» [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

27 липня російська поліція [затримала 14 осіб](#) біля будівлі, де по відеозв'язку транслювалося апеляційне слухання у справі [Нарімана Джеліяла та братів Ахтемових](#).

Серед затриманих були родичі політв'язнів та громадянські журналісти [Куламет Ібраїмов](#) і [Лутфіє Зудієва](#). За обвинуваченням в організації масового одночасного перебування громадян у громадських місцях «суд» помістив [Куламета Ібраїмова](#) під адміністративний арешт на 5 діб, а [Лутфіє Зудієву та ще 3 осіб](#) оштрафував на суми від 12 до 15 тис. рублів (імена «суддів» [тут](#)).

25 серпня російські силовики затримали [23 кримських татар](#), які прийшли на судове засідання, щоб підтримати заарештованих раніше 6 співвітчизників. Деякі з них є їхніми близькими родичами. Одного із затриманих, [Ельдара Алієва](#), повалили на підлогу і завдали йому тілесних

Фото: [Кримська солідарність](#)

ушкоджень. 64-річному **Ремзі Зудієву** не давали ліків, коли йому стало погано в задушливій кімнаті. Крім того, до одного з відділень окупаційної поліції прибув представник російського військомату, який почав **видавати повістки** всім затриманим. «Суд» присудив усім 22 затриманим **від 1 до 7 діб адміністративного арешту** за обвинуваченнями в організації масового одночасного перебування громадян у громадських місцях та/або «непокорі законному розпорядженню співробітника поліції» («суддя» **Андрій Долгополов/Андрей Долгополов**).

Напередодні Дня кримськотатарського прапора російська поліція затримала трьох кримських татар – **Рустема Курносова, Енвера Усеїнова та Ебабіля Ібрагімова**, які їхали в автоколоні з кримськотатарськими прапорами до підніжжя гори Ак-Кая. Співробітники поліції склали адміністративні протоколи на **Рустема Курносова** та **Енвера Усеїнова**, а «суд» оштрафував їх на 20 тис. рублів за обвинуваченням в організації масового одночасного перебування громадян у громадських місцях («суддя» **Тамара Лобунська/Тамара Лобунская**).

У 2023 р. російські силовики щонайменше тричі масово вручали кримським татарам попередження про неприпустимість порушення закону та участі у масових заходах, зокрема напередодні Дня пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу (деталі [тут](#), [тут](#) і [тут](#)). Серед адресатів таких попереджень були батьки політв'язнів, колишній політв'язень **Казім Аметов**, координатор «Кримської солідарності» **Сервер Чолакчик** та кореспондент «Кримської солідарності» **Куламет Ібраїмов**.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ГРУП

Фото: [Кримська солідарність](#)

Окупаційна адміністрація продовжує переслідувати Свідків Єгови в Криму, незаконно застосовуючи російське антиекстремістське законодавство. У 2017 р. Верховний суд рф визнав дану релігійну групу екстремістською організацією (судді [Юрій Іваненко/Юрій Іваненко](#) та [Галина Манохіна/Галина Манохіна](#)). У 2023 р. російські силовики провели щонайменше 10 обшуків у Свідків Єгови (деталі [тут](#) і [тут](#)) та порушили кримінальні справи проти щонайменше 7 вірян: [Юрія Геращенка](#), [Максима Зінченка](#), [Віктора Урсу](#), [Дмитра Захаревича](#), [Олександра Копильця](#), [Катерини Демидової](#) та [Салеха Мамедова](#).

У листопаді мусульманська релігійна громада «Алушта» зазнала нової хвилі репресій. Тоді російські силовики провели обшуки у чотирьох членів громади: [Вілена Усеїнова](#), [Зінура Аппазова](#), імама [Юсуфа Аширова](#) та голови громади [Абдули Гафарова](#). Пізніше «суд» заарештував [Вілена Усеїнова](#) та [Зінура Аппазова](#) на 10 та 5 діб відповідно за нібито демонстрацію символіки забороненої організації («суддя» [Денис Кіреєв/Денис Киреев](#)). Імам [Юсуф Аширов](#) був заарештований на 2 дні за нібито дрібне хуліганство («суддя» [Денис Кіреєв/Денис Киреев](#)). На нього також склали адміністративний протокол про незаконну місіонерську діяльність. На [Абдулу Гафарова](#) склали адміністративний протокол про масове поширення екстремістських матеріалів. У грудні «суд» оштрафував [мусульманську релігійну громаду «Алушта»](#) на 100 тис. рублів за нібито поширення екстремістських матеріалів («суддя» [Тетяна Захарова/Татьяна Захарова](#)).

У серпні російські силовики провели обшук у будинку колишнього голови мусульманської громади «Алушта» **Руслана Емірвалієва** у зв'язку з пошуком «українських диверсантів» та антиросійської пропаганди. Також перевіряли щодо співпраці із ЗСУ.

У грудні провели обшук у будинку імама **Ісмаїла Юрдамова** та у місцевій мечеті, після чого на нього склали **адміністративний протокол** про незаконну місіонерську діяльність.

У 2023 р. російські силовики двічі прийшли до **мечеті у Сімферополі для перевірки**. Після першої перевірки на імама мечеті був складений адміністративний протокол про незаконну місіонерську діяльність.

Кримські мусульмани зазнають утисків у місцях позбавлення волі. У **Вадима Бектемірова** та **Сервера Мустафаєва** відібрали Коран у пенітенціарних установах, а **Абдулмеджиту Сейтумерову** не дозволяють зберігати у камері СІЗО Коран арабською мовою. Адміністрація пенітенціарних закладів дає **Серверу Зекір'яєву, Ленуру Сейдаметову, Руслану Месутову, Руслану Нагаєву** та **Шабану Умерову** їжу зі свининою. Крім того, адміністрація виправної колонії забороняла **Діляверу Гафарову** під час посту у місяць Рамадан приймати їжу та спати у час, невстановлений нею для цього. А **Екрему Крошу** адміністрація СІЗО не дозволяє читати намаз без написання пояснювальної.

У травні окупаційні судові пристави та представники «фонду державного майна» Криму захопили **Кафедральний собор Православної Церкви України** у Сімферополі — головний храм Кримської єпархії ПЦУ. Вони виламали двері собору, після чого почали описувати та забирати майно Кримської єпархії ПЦУ.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ДІТЕЙ

росія продовжує незаконно **вивозити українських дітей** у Крим та на свою територію. Водночас росія засекречує дані дітей, тоді як у більшості з них є батьки.

У лютому окупаційна адміністрація заявляла, що **близько 10 тисяч дітей з новокупованих територій** уже побували у кримських таборах і санаторіях. Стало відомо про **щонайменше 7 таборів у Криму**, де утримуються вивезені з новокупованих територій діти.

За наявною інформацією, окупанти вивозили дітей під виглядом оздоровлення. Повідомлялося про факти сексуального насильства над дітьми та зникнення близько 2 тис. примусово вивезених херсонських дітей з Євпаторії.

Впродовж року невелику кількість насильно вивезених українських дітей вдалося повернути на підконтрольну Україні територію (деталі [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

ПОРУШЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ

Окупаційна адміністрація почала видавати сертифікати на земельні ділянки в Криму учасникам війни проти України (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)). Також окупанти відбирають нерухомість у громадян України, які відмовилися приймати російське громадянство, та заселяють туди російських військовослужбовців та втікачів-коллаборантів з новоокупованих територій (деталі [тут](#) і [тут](#)).

Крім того, окупаційна адміністрація «націоналізувала» близько 700 об'єктів, які належать відомим українським політикам і бізнесменам. Продажем майна українських бізнесменів окупаційна влада в Криму має намір [профінансувати війну](#).

У березні з'явилася інформація, що окупанти у великих масштабах [вилучали худобу](#) у кримських селян, заявляючи, що вона нібито заражена.

росія продовжує вивезення награбованого зерна із Херсонської та Запорізької областей через Крим (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

Окупанти продовжують незаконну діяльність на території музею-заповідника «Херсонес Таврійський», який є [об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО](#). Зокрема, археологи продовжують [незаконні розкопки](#), основне завдання яких – довести «історичну приналежність» давньогрецького Херсонесу росії. Підконтрольна окупантам адміністрація музею готується до [вивезення більшості експонатів](#) із фондів заповідника на реставрацію та експонування за межі Криму.

Наприкінці листопада [шторм](#) у Чорному морі [пошкодив базиліку на території «Херсонесу Таврійського»](#), збудовану ймовірно у VI ст.

За словами українського археолога, щороку окупанти проводять [до 15 незаконних археологічних розкопок](#) у Криму. Подальша доля знахідок невідома.

Окупаційна влада Севастополя готує місцевих надзвичайників до [«евакуації» культурних цінностей](#) у безпечні райони.

Станом на початок 2024 р., Херсонський художній музей ідентифікував [80 творів мистецтва](#), які нині перебувають у Центральному музеї Тавриди, що у Сімферополі. Напередодні деокупації міста у листопаді 2022 р. окупанти [розграбували Херсонський художній музей](#), вивізни понад 11 тис. з майже 14 тис. експонатів.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Після підриву греблі Каховської ГЕС у Криму знову виникли проблеми з водопостачанням через пересихання Північнокримського каналу (деталі [тут](#), [тут](#), [тут](#) і [тут](#)).

У середині 2023 р. [партизанський рух «АТЕШ»](#) та [українська військова розвідка](#) заявили, що окупанти почали мінувати хімічний завод «Кримський титан» в Армянську. У разі вибуху [небезпечні речовини поширяться](#) у радіусі до 7,5 км.

У Чорному морі продовжують гинути дельфіни головним чином через активність російських військових кораблів (деталі [тут](#) і [тут](#)).

Жителі Севастополя скаржаться на [забруднення повітря через крематорій](#), що працює по сусідству. Там утилізують використані витратні матеріали, залишки тканин після операцій, прострочені вакцини, трупні лабораторних тварин.

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

Повномасштабне вторгнення в Україну загострило кризу системи охорони здоров'я в Криму. Всупереч [ст. 55 IV Женевської конвенції](#), переорієнтація системи охорони здоров'я на потреби окупаційної армії збільшила дефіцит ліків у Криму (деталі [тут](#) і [тут](#)). Крім того, всупереч [ст. 57 IV Женевської конвенції](#), щонайменше 7 лікувальних закладів у Криму були повністю або частково реквізовані під потреби поранених російських військових на шкоду потребам цивільного населення (деталі [тут](#) і [тут](#)). Наприкінці 2023 р. стало відомо, що через великі втрати окупанти будують [новий госпіталь](#) у Севастополі, який розрахований на 150 осіб. Його планують здати в експлуатацію до весни 2024 р.

м. Київ, вул. Німецька, 3, офіс 8

krymsos.com

help@krymsos.com

